Додаток 2
до наказу від 01.06.2026 р. № 797

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра цивільного та господарського права

"**ЗАТВЕРДЖУЮ**"
Декан факультету
харчових технологій та управління
якістю продукції АПК
_____ Лариса БАЛЬ-ПРИЛИПКО
"____" _____2026 р.

"**СХВАЛЕНО**"
на засіданні кафедри
цивільного та господарського права
протокол № 10 від "15" червня 2026 р.
Завідувач кафедри
_____ Олексій ПІДДУБНИЙ

"**РОЗГЛЯНУТО**"
Гарант ОП "Нутриціологія
здорового харчування"
_____ Олег ШВЕЦЬ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ БІОЕТИКА З ОСНОВАМИ МЕДИЧНОГО ПРАВА

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 229 «Громадське здоров'я»
Освітня програма І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
І9 Громадське здоров'я «Нутриціологія здорового харчування»
Факультет (ННІ) Харчових технологій та управління якістю продукції АПК
Розробники: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного та господарського права Олексій ПІДДУБНИЙ

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Біоетика з основами медичного права»

Дисципліна спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних, правових знань, набуття практичних юридичних навиків у сфері охорони здоров'я, оволодіння достатнім рівнем правової культури та правової свідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини. Також особливості правового регулювання медичної експертизи, прав пацієнта, поняття лікарської таємниці, репродуктивних технологій, правового регулювання трансплантації та захисту прав та інтересів лікаря та пацієнта. Господарську діяльність медичних установ та медичних закладів, цивільні правовідносини та їх специфіку.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	*бакалавр*	
Спеціальність	*229 «Громадське здоров'я»*	
Освітня програма	*І9 Громадське здоров'я (Нутриціологія здорового харчування)*	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	*екзамен*	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	**заочна**
Курс (рік підготовки)	*3*	-
Семестр	*5*	-
Лекційні заняття	*15 год.*	-
Практичні, семінарські заняття	*30 год.*	-
Лабораторні заняття	*- год.*	-
Самостійна робота	*75 год.*	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	*3 год.*	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета - формування у студентів компетентності у галузі медичного правознавства

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі професійної діяльності або навчання у сфері громадського здоров'я, що передбачає застосування теорій та методів громадського здоров'я і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 9. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової

активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. спеціальні (фахові) компетентності (СК):
СК 1. Здатність критично осмислювати та застосовувати сучасні теорії, концепції, принципи, методи, методики та технології сфери громадського здоров'я.
СК 2. Здатність здобувати нові знання у сфері громадського здоров'я та інтегрувати їх з уже наявними.
СК 3. Здатність інтерпретувати результати досліджень у сфері громадського здоров'я, робити обґрунтовані висновки та надавати відповідні рекомендації.
СК 5. Здатність використовувати у професійній діяльності сучасні теорії, методи соціальних наук та наук про здоров'я.
СК 6. Здатність застосовувати основні принципи та методи епідеміологічної діагностики, епідеміологічного аналізу, нагляду за інфекційними та неінфекційними хворобами, в тому числі пов'язаними з наданням медичної допомоги.
СК 8. Здатність формувати і вдосконалювати у інших осіб спеціальні знання і навички у сфері громадського здоров'я.
СК 11. Здатність враховувати комерційний та економічний контекст при управлінні проектами та відповідати за прийняті рішення.
СК 12. Здатність використовувати на практиці системи моніторингу і оцінки ефективності інтервенцій, програм та політик в громадському здоров'ї.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Володіти категоріальним та методологічним апаратом сфери громадського здоров'я, використовувати відповідні методи та інструменти у професійній діяльності.
ПРН 2. Критично осмислювати факти, аналізувати та узагальнювати інформацію у професійній сфері.
ПРН 3. Приймати ефективні рішення з урахуванням цілей, ресурсів, законодавчих обмежень.
ПРН 7. Використовувати теорії та методи соціальних наук, сучасні методи статистики, наук про здоров'я для визначення впливу різних детермінант на здоров'я населення.
ПРН 8. Збирати, оцінювати та аналізувати дані щодо громадського здоров'я, зокрема, результати лабораторних досліджень, демографічні та епідеміологічні показники та здійснювати епіднагляд.
ПРН 10. Планувати та здійснювати заходи з попередження і контролю фізичних, хімічних, біологічних, радіаційних та інших загроз для здоров'я і безпеки населення.
ПРН 14. Оцінювати ефективність програм і послуг сфери громадського здоров'я, спрямованих на поліпшення здоров'я населення; оцінювати фізіологічну потребу організму в харчових та біологічно активних речовинах; здійснювати розрахунки енергетичної цінності та нутрієнтного складу раціону харчування; виявляти статус харчування організму та його порушень
ПРН 15. Брати участь у розробці практичних рекомендацій щодо організації раціонального харчування різних груп населення; оцінювати харчові продукти за гігієнічними показниками, планувати та здійснювати просвітницьку та консультативну роботу серед населення з питань первинної та вторинної аліментарної профілактики захворювань; пропагувати гігієнічні знання серед населення в галузі раціонального харчування.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ БІОЕТИКИ												
Тема 1. Права людини, як основа принципів біоетики	**10**		2			4	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Поняття та загальна характеристика біоетики	**12**	2	2			4	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Біоетичні аспекти у біомедичних технологіях	**12**		2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Проблеми використання тварин у наукових дослідженнях	**12**		2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Медичні професії. Їх види та правовий статус	**14**	2	2			6	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	**40**	**4**	**10**			**26**	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. МЕДИЧНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НУТРИЦІОЛОГІЇ												
Тема 6. Правова основа методів контролю якості та безпечності харчових продуктів	**12**	2	2			4	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Основні принципи системи НАССР	**12**	2	2			4	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Харчові добавки. Види та сертифікація	**12**	2	2			4	-	-	-	-	-	-
Тема9. Класифікація генетично модифікованих продуктів	**13**	1	2			7	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Оцінка безпеки генетично-модифікованих продуктів	**12**		2			7	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	**40**	**7**	**10**			**23**	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 3. СТРУКТУРА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У МЕДИЧНОМУ ПРАВІ												
Тема 11. Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення". Розвиток приватної медицини в Україні	**12**	2	2			4	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Громадське здоров'я. Безпека праці.	**12**	2	2			4	-	-	-	-	-	-
Тема 13. Правовий статус Міністерства охорони здоров'я України.	**12**		2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 14. Державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні.	**12**		2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 15. Деліктна та договірна відповідальність у медичних справах. Медичні делікти та ятрогенії	**11**		2			6	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 3	**40**	4	10			26	-	-	-	-	-	-
Усього годин	**120**	**15**	**30**	**-**	**-**	**75**	-	-	-	-	-	-

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття та загальна характеристика біоетики	2
2	Медичні професії. Їх види та правовий статус	2
3	Правова основа методів контролю якості та безпечності харчових продуктів	2
4	Основні принципи системи НАССР	2
5	Харчові добавки. Види та сертифікація	2
6	Класифікація генетично модифікованих продуктів	1
7	Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення". Розвиток приватної медицини в Україні	2
8	Громадське здоров'я. Безпека праці.	2
	Разом	15

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Права людини, як основа принципів біоетики	2
2	Поняття та загальна характеристика біоетики	2
3	Біоетичні аспекти у біомедичних технологіях	2
4	Проблеми використання тварин у наукових дослідженнях	2
5	Медичні професії. Їх види та правовий статус	2
6	Правова основа методів контролю якості та безпечності харчових продуктів	2
7	Основні принципи системи НАССР	2
8	Харчові добавки. Види та сертифікація	2
9	Класифікація генетично модифікованих продуктів	2
10	Оцінка безпеки генетично-модифікованих продуктів	2
11	Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення". Розвиток приватної медицини в Україні	2
12	Громадське здоров'я. Безпека праці.	2
13	Правовий статус Міністерства охорони здоров'я України.	2
14	Державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні.	2
15	Деліктна та договірна відповідальність у медичних справах. Медичні делікти та ятрогенії	2
	Разом	***30***

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Права людини, як основа принципів біоетики	4
2	Поняття та загальна характеристика біоетики	4
3	Біоетичні аспекти у біомедичних технологіях	6
4	Проблеми використання тварин у наукових дослідженнях	6
5	Медичні професії. Їх види та правовий статус	6
6	Правова основа методів контролю якості та безпечності харчових продуктів	4
7	Основні принципи системи НАССР	4

8	Харчові добавки. Види та сертифікація	4
9	Класифікація генетично модифікованих продуктів	7
10	Оцінка безпеки генетично-модифікованих продуктів	7
11	Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення". Розвиток приватної медицини в Україні	4
12	Громадське здоров'я. Безпека праці.	4
13	Правовий статус Міністерства охорони здоров'я України.	6
14	Державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні.	6
15	Деліктна та договірна відповідальність у медичних справах. Медичні делікти та ятрогенії	6
	Разом	75

5. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;

6. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити):*

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчальних дискусій та дебат;

7. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. **ПРАВОВІ ЗАСАДИ БІОЕТИКИ**		
Лекція 1 Права людини, як основа принципів біоетики	Знати способи розуміння та інтерпретації прав людини з історичної точки зору та в сучасному розумінні	-
Практична робота 1.	Навчитись аналізувати та порівнювати питання здоров'я, хвороби, прав пацієнтів, що відображені у важливих міжнародно-правових документах, конституціях, інших нормативних актах різних держав.	**5**
Самостійна робота 1.	Знати основні документи з питань біоетики Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ), Комітету Міністрів Ради Європи (КМРЄ) та Європейського Парламенту (ЄП)	**5**
Лекція 2 Поняття та загальна характеристика біоетики	Розуміти складну структуру біоетики	-

Практична робота 2.	Знати та розуміти «етика ненасильства», «культура злочинності», «культура сорому», «принцип відповідальності», концепція "Commons World"	**5**
Самостійна робота 2.	Розуміти тенденції біоетичних питань сьогодення у світі («репродуктивний туризм», «трансплантаційний туризм», «антропотехніка»).	**5**
Лекція 3 Біоетичні аспекти у біомедичних технологіях	Розуміти біотехнології (напрям розвитку, заборони) у сільському господарстві, у медицині. Дотримання етичних принципів.	**-**
Практична робота 3.	Знати питання та проблеми клонування.	**10**
Самостійна робота 3.	Аналізувати проблеми правового регулювання заходів, спрямованих на отримання ембріонів як джерела ембріональних стовбурових клітин шляхом клонування.	**10**
Лекція 4 Проблеми використання тварин у наукових дослідженнях	Знати історію та розвиток нормативно-правового регулювання питань жорстокого поводження з тваринами в Україні та у світі	**-**
Практична робота 4	Розумити суть медичних дослідів на тваринах крізь призму біоетики	**10**
Самостійна робота 4.	Знати і розуміти Всесвітню декларацію про благополуччя тварин (The Welfare of Animals)	**10**
Лекція 5 Медичні професії. Їх види та правовий статус	Знати найпоширеніші медичні професії. Розуміти види домінування медичної етики в залежності до професійних обов’язків.	**-**
Практична робота 5.	Знати та розуміти основний документ медичної галузі - Закон України «Основи Положення про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 року No 2801-XII зі змінами	**5**
Самостійна робота 5.	Розуміти природу вимог до загальнолюдських цінностей та моральних якостях лікаря в процесі контактування з пацієнтом	**5**
Модульна контрольна робота 1.		**30**
Всього за модулем 1		**100**
Модуль 2. **МЕДИЧНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НУТРИЦІОЛОГІЇ**		
Лекція 6 Правова основа методів контролю якості та безпечності харчових продуктів	Знати та розуміти Закон України «Про якість та безпечність харчових продуктів» та інші закони, що регулюють безпеку та якість харчових продуктів	**-**
Практична робота 6.	Знати основні вимоги до інформації про харчові продукти	**5**
Самостійна робота 6.	Розуміти правові ознаки якості харчових продуктів (екологічна безпека, землекористування, переробка, здоров’я та благополуччя тварин)	**5**

Лекція 7 Основні принципи системи НАССР	Знати і розумити основні принципи, переваги впровадження системи НАССР для виробників та споживачів	**-**
Практична робота 7.	Знати визначення, оцінку та контроль ризиків, критичних для безпеки харчових продуктів.	**5**
Самостійна робота 7.	Вміти аналізувати експортну сільськогосподарську та харчову продукція українського виробництва у призмі принципу «від поля до столу»	**5**
Лекція 8 Харчові добавки. Види та сертифікація	Знати поняття та види харчових добавок	**-**
Практична робота 8.	Знати етапи контролю харчових добавок	**10**
Самостійна робота 8.	Вміти аналізувати корисність та шкідливість додавання харчових добавок за видами в різних галузях харчової промисловості	**10**
Лекція 9 Класифікація генетично модифікованих продуктів	Знати поняття, види категорій ГМО	**-**
Практична робота 9	Розуміти переваги и очікування виробництва й використовування трансгенних рослин	**10**
Самостійна робота 9.	Розумити можливості та наслідки використання генетично модифікованої продукції	**10**
Лекція 10 Оцінка безпеки генетично-модифікованих продуктів	Знати етапи експертизи генетично модифікованої продукції	**-**
Практична робота 10.	Знати і розуміти ризики при застосуванні генно-модифікованої продукції	**5**
Самостійна робота 10.	Знати галузі застосування генно-модифікованої продукції	**5**
Модульна контрольна робота 2.		**30**
Всього за модулем 2		**100**
Модуль 3. **СТРУКТУРА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У МЕДИЧНОМУ ПРАВІ**		
Лекція 11 Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення". Розвиток приватної медицини в Україні	Знати етапи розвитку медичної реформи в Україні (мета, принципи, засоби реалізаціїї)	**-**
Практична робота 11.	Розуміти термін «медична послуга», знати програму медичних гарантій	**5**
Самостійна робота 11.	Знати переваги та недоліки впровадження та розвитку медичної реформи в Україні. Розвиток приватної медицини	**5**
Лекція 12 Громадське здоров’я. Безпека праці.	Знати та розуміти принципи збереження громадського здоров'я	**-**
Практична робота 12.	Знати та розуміти загальноприйняті документи, керівництва і принципи, на які спирається діяльність у сфері громадського здоров’я.	**5**

Самостійна робота 12.	Розуміти цілі сталого розвитку (ЦСР, відомі, також, як Глобальні цілі)	**5**
Лекція 13 Правовий статус Міністерства охорони здоров'я України.	Знати структуру, мета, функції, відповідальність МОЗ України	**-**
Практична робота 13.	Знати і розуміти завдання МОЗ України	**10**
Самостійна робота 13	Вміти аналізувати державні програми щодо підтримання здоров'я нації МОЗ України	**10**
Лекція 14 Державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні.	Розуміти основні завдання та порядок здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні	**-**
Практична робота 14	Знати основні етапи проведення санітарних та епідеміологічних розслідувань	**10**
Самостійна робота 14	Розуміти завдання головного державного санітарного лікаря України	**10**
Лекція 15 Деліктна та договірна відповідальність у медичних справах. Медичні делікти та ятрогенії	Розуміти види відповідальності у медичних справах, сторони конфліктів, види шкоди.	**-**
Практична робота 15.	Знати і розуміти медичні делікти та ятрогенії	**5**
Самостійна робота 15.	Знати приклади кейсів судових справ	**5**
Модульна контрольна робота 3.		**30**
Всього за модулем 3		**100**
Навчальна робота		**(М1 + М2)/2*0,7 ≤ 70**
Екзамен/залік		**30**
Всього за курс		**(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100**

8.2. **Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти**

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. **Політика оцінювання**

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

8. **Навчально-методичне забезпечення:**

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - *посилання*) *ОБОВ'ЯЗКОВО*;
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

9. Рекомендовані джерела інформації

1. Законодавство України про охорону здоров'я. — К.: Юріком Інтер, 2020. - 374 с
2. Циппеліус Р. Філософія права. — К.: Тандем, 2000. — 300 с.
3. Кисельов М. М. Біоетика в контексті сучасного етичного дискурсу. – К.: Авіцена, 2021
4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, ООН, 1965
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права,1966
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, 1966
7. Міжнародна конвенція про ліквідацію та по карання злочинної політики апартеїду, 1973
8. Декларація про права інвалідів, 1975
9. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримі нації щодо жінок, 1979
10. Декларація проти катувань та інших жорсто ких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, 1984
11. Конвенція про права дитини, 1989
12. Міжнародна конвенція про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їхніх родин,1990
13. Європейська соціальна хартія, 1961,1996
14. Європейська конвенція про боротьбу с тероризмом, 1977
15. Конвенція проти тортур та негуманного ставлення, 1977
16. Американська конвенція прав людини, 1969
17. Африканська хартія про права людини та на родів, 1981
18. Хесле В. Философия и экология. — М.: Наука, 1993. — 205 с.
19. Аболіна Т. Г. Прикладна біоетика: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 392 с.
20. Вадзюк С. Н., Волкова Н. М. Основи біоетики і біобезпеки : посібник. Тернопіль : ТДМУ : Укрмедкнига, 2019. 128 с.
21. Кулініченко В. О. Філософсько-світоглядні засади біоетики Практична філософія. 2001. No3. С. 37 – 43.
22. Загальна психологія. Підручник. – К., 2001.
23. Основи медичної етики / Назар П. С., Віденський Ю. Г., Грандо О. А. — К.: Здоров'я, 2002. — 344с.
24. Методика контролю якості харчової продукції : навчальний посібник / О.І. Черевко, Л.М. Крайнюк, Л.О. Касілова [та ін.] ; за заг. ред. Л.М. Крайнюк ; Харківський державний університет харчування та торгівлі, СНАУ. – Суми : Університетська книга, 2012. – 512 с.

25. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року : Указ Президента України від 11 серпня 2021 р. No 347/2021. *Офіційний вісник Президента України.* 2021. No 21. Ст. 964.
26. Проосновніпринципитавимогидобезпечностітаякостіхарчовихпродуктів:ЗаконУкраїнивід23грудня1997р.No771/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. No 19. Ст. 98.
27. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. No 1023-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. No 30. Ст. 379. https: //uk.wikipedia.org/wiki
28. ГосподарськийкодексУкраїни:ЗаконУкраїнивід16.01.2003р.No435-IV.*ВідомостіВерховноїРадиУкраїни.*2003.No18,No19-20, No 21-22. Ст. 144.
29. ДСТУ 9000:2015 «Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів» URL: https://khoda.gov.ua/image/catalog/ files/%209000.pdf (дата звернення 16.12.22).
30. Аграрне право України : підручник / В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова та ін. ; за ред. В.М. Єрмоленка. К. : Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
31. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції : Закон України від 14 січня 2000 р. No 1393-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. No 12. Ст. 95.
32. https://buklib.net/books/22621/
33. Вимоги до безпечності та окремих показників якості дитячого харчування : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23 черв- ня 2022 р. No 1084. *Офіційний вісник України*. 2022. No 58. Ст. 3496.
34. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 6 грудня 2018 р. No 2639-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. No 7. Ст. 41.
35. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 10 лип- ня 2018 р. No 2496-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. No 36. Ст. 275.
36. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель : розпорядження Кабінету Міні- стрів України від 19 січня 2022 р. No 70-р. *Офіційний вісник України*. 2022. No 11. Ст. 588.
37. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 р. No 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. No 39. Ст. 349.
38. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України від 18 травня 2017 р. No 2042-*Відомості Верховної Ради України*. 2017. No 31. Ст. 343.
39. Оверковська Т. Правове регулювання безпечності продуктів харчування. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. No 4. С. 109–114.
40. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 896 «Деякі питання здійснення планових заходів державного контролю Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»
41. Наказ Мінагрополітики від 08.08.2019 № 447 «Про затвердження форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного контролю (інспектування) стосовно додержання операторами ринку вимог законодавства про харчові продукти та корми, здоров'я та благополуччя тварин»

42. Наказ Мінагрополітики від 08.08.2019 № 446 «Про затвердження форми акта, складеного за результатами проведення заходу державного контролю у формі аудиту постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР»
43. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України 07.03.2018№ 130 «Про затвердження уніфікованої форми акта, що складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері ветеринарної медицини» зареєстрований у Мін'юсті 24 квітня 2018 р. за № 492/31944
44. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 20.08.2013 № 507 «Про затвердження уніфікованої форми акта, який складається за результатами перевірок суб'єктів господарювання у частині дотримання ветеринарно-санітарних вимог для потужностей (об'єктів) з виробництва продуктів бджільництва», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 серпня 2013 р. за № 1460/23992
45. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»
46. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»
47. Закон України «Про ветеринарну медицину»
48. Закон України «Про безпечність та гігієну кормів»
49. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»
50. Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»
51. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»
52. Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів»
53. Закон України «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності»
54. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»
55. Закону України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»
56. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559 «Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок»
57. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 461 «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів»
58. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 930 «Про затвердження Порядку видачі експлуатаційного дозволу, форми експлуатаційного дозволу та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів»
59. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»

60. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 січня 2016 р. № 94-р «Про визнання такими, що втратили чинність, та такими, що не застосовуються на території України, актів санітарного законодавства»
61. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16.03.2018 № 141 «Про затвердження Порядку надання статусу офіційного ветеринарного лікаря, уповноваженого ветеринара, працівника бійні, уповноваженого на виконання обов'язків помічника державного ветеринарного інспектора, та здійснення їх діяльності» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 березня 2018 р. за № 368/3182;
62. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.11.2017 № 606 «Про затвердження Положення про основні вимоги до виробництва ветеринарних препаратів та Правил належної виробничої практики ветеринарних препаратів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 24 січня 2018 р. за № 106/31558;
63. Наказ Держспоживстандарту України від 24.12.2004 № 289 Про затвердження Технічного регламенту з підтвердження відповідності паковання (пакувальних матеріалів) та відходів паковання», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 січня 2005 р. за № 95/10375;
64. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.07.2012 № 548 «Про затвердження Мікробіологічних критеріїв для встановлення показників безпечності харчових продуктів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 3 серпня 2012 р. за № 1321/21633;
65. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.05.2013 № 368 «Про затвердження Державних гігієнічних правил і норм "Регламент максимальних рівнів окремих забруднюючих речовин у харчових продуктах», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18 травня 2013 р. за № 774/23306;
66. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 06.08.2013 № 695 «Про затвердження Параметрів безпечності м'яса птиці» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 9 серпня 2013 р. за № 1364/23896;
67. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 06.08.2013 №696 «Про затвердження Гігієнічних вимог до продуктів дитячого харчування, параметрів безпечності та окремих показників їх якості», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13 серпня 2013 р. за № 1380/23912;
68. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.12.2013 № 1114 «Про затвердження Гігієнічних вимог до дієтичних добавок» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2013 р. за № 2231/24763;
69. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.05.2006 № 256 «Про затвердження Державних гігієнічних нормативів «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів Cs^{137} та Sr^{90} у продуктах харчування та питній воді» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17 липня 2006 р. за № 845/12719;
70. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2016 № 55 «Про затвердження Гігієнічних нормативів і регламентів безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 лютого 2016 р. за № 207/28337;
71. Державні санітарні правила та норми ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001 Допустимі дози, концентрації, кількості та рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді

водоймищ, грунті, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 20.09.2001 № 137;
72. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.07.96 № 222 «Про затвердження Санітарних правил і норм по застосуванню харчових добавок», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16 грудня 1996 р. за № 715/1740;
73. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 06.08.2013 № 694 «Про затвердження Гігієнічних вимог до м’яса птиці та окремих показників його якості», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13 серпня 2013 р. за № 1379/23911;
74. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 1 липня 2010 р. за № 452/17747;
75. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2011 № 505 «Про затвердження Змін до Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 2 вересня 2011 р. за № 1043/19781;
76. Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України 14.01.2004 № 4 «Про затвердження ветеринарно-санітарних правил для боєнь, забійно-санітарних пунктів господарств та подвірного забою тварин, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28 січня 2004 р.за № 121/8720;
77. Наказ Головного державного інспектора ветеринарної медицини України 07.09.2001 № 70 «Про затвердження Ветеринарно-санітарних правил для суб'єктів господарювання (підприємств, цехів) з переробки птиці та виробництва яйцепродуктів, Правил ветеринарно-санітарної експертизи яєць свійської птиці», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 вересня 2001 р. за № 849/6040;
78. Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України 07.06.2002 № 28 «Про затвердження Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21 червня 2002 р. за № 524/6812;
79. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.06.2018 № 288 «Про затвердження Методів відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів певних забруднюючих речовин у харчових продуктах для цілей державного контролю», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 11 вересня 2018 р. за № 1039/32491;
80. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.06.2018 № 289 «Про затвердження Методів відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів залишків пестицидів у продуктах рослинного та тваринного походження для цілей державного контролю», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23 липня 2018 р. за № 857/32309;
81. Міністерство охорони здоров'я СРСР, Міністерство торгівлі СРСР «Санітарні правила для підприємств громадського харчування, включаючи кондитерські цехи і підприємства, що виробляють м'яке морозиво (СанПін 42-123-5777-91)» від 19.03.91;
82. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 23.01.2018 № 29 «Про затвердження форми протоколу про порушення Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми,

побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», законодавства про харчові продукти та корми», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2018 р. за № 186/31638.
83. Парнікоза І.Ю. Генетично модифіковані організми: надія людства чи страшна помилка? // Країна знань. - 2005. - № 1. - С. 36.
84. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 р. №1542;
85. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 червня 1999 р. N 1109;
86. Газета Закон і Бізнес;www.zib.com.ua
87. *Доповідь Судді Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду* **Василя Крата** *«Договір про надання медичних послуг: окремі ремарки в контексті судової практики» на науково-практичній конференції «Роль і значення Основ законодавства України про охорону здоров'я для системи охорони здоров'я і забезпечення прав людини».*
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/2022_11_21_Krat_18_11.pdf
88. Медична справа:https://medplatforma.com.ua/article/607-yatrogenya-prichini-ta-nasldki»